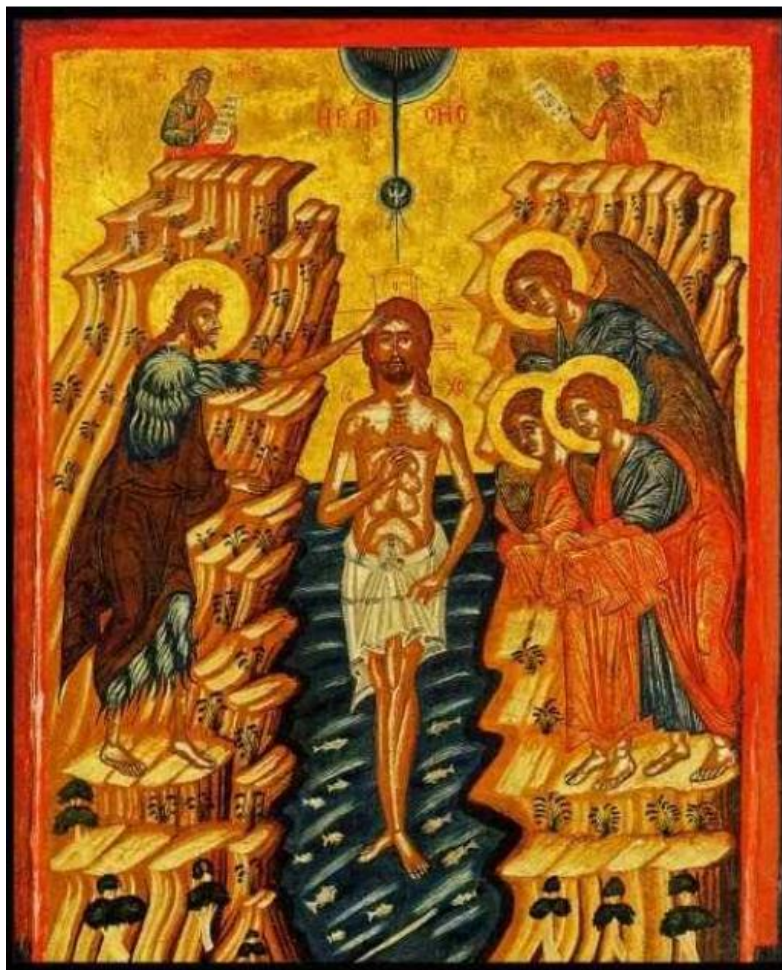

SVÁTEK ZJEVENÍ PÁNĚ V ŘECE JORDÁNU

Svátek Zjevení Páně (Bohozjevení čili křest Pána v Jordánu) jako zásadní zjevení Svaté Trojice v době novozákonní patří právem k největším a nejvýznamnějším křesťanským svátkům vůbec. Svým významem se řadí ihned za svátek svaté Paschy. Historicky byl dokonce slaven svátek Bohozjevení ještě dříve než později Církví ustanovený svátek Narození, neboť ve svátku Bohozjevení si Církev připomínala obojí, jak narození, tak i zjevení Boha v těle. Až v průběhu 4. století (nejprve na Západě, a pak i na Východě) přibyl ke svátkům z *Dvanáctera* také samostatný svátek Narození Páně.

Na ikoně ke svátku Bohozjevení stojí Kristus uprostřed vysokých skal, které zobrazují skalnatou „soutěsku“ (řec. κλεισούραν). Vody, které nejsou posvěceny, představují obraz smrti – potopu. Symbolismus skal pokračuje po svátku Narození (v betlémské jeskyni) také v případě Pánova křtu a nakonec je uzavřen položením Pánova těla do hrobu (opět symbolika skály jako smrti, kterou Pán překonává svým Vzkříšením).

„Abys zachránil zbloudilého člověka, neošklivilo se ti obléci se v podobu služebníka. Bylo totiž pro nás nutné, abys ty, Vládce a Bůh, vzal na sebe naši přirozenost. Když jsi byl tělem pokřtěn, učinil jsi nás

hodnými přijmout odpuštění. Proto k tobě voláme: Kriste, Bože náš, sláva Tobě!“ (z večerní liturgie sv. Basila Velikého v den svátku Bohozjevení).

Na ikoně Pánova křtu vchází Ježíš do vod jako do „vlhkého hrobu“. Hádes čili podsvětí (jinak též peklo) má tvar tmavé jeskyně. Při všech třech klíčových událostech ze života Spasitele nejprve tento „hádes“ pohltí Pánovo tělo, aby mohlo později zazářit a zvítězit nad temnotami smrti a hříchu a dát světu radost pramenící v Jeho slávě a Vzkříšení.

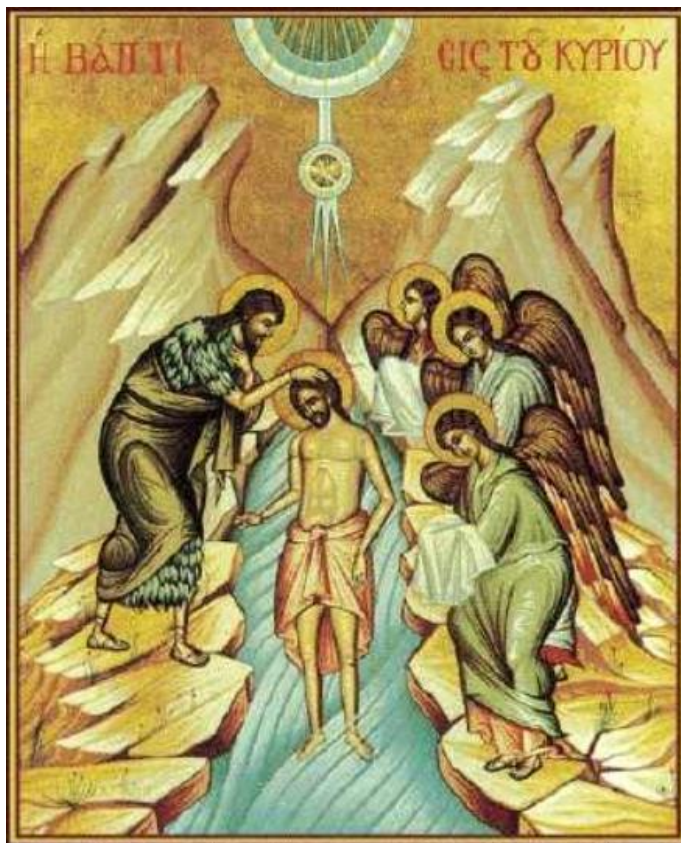
„Zjevil ses ve světě ty, jenž si svět stvořil, abys osvětlil ty, co sedí ve tmě, Lidumile, sláva Tobě!“ (z večerní liturgie sv. Basila Velikého v den svátku Bohozjevení).

Sestoupení Krista do vod Jordánu znamená posvěcení *vodního elementu*, jenž je základem života, a současně i posvěcení *veškerého stvoření*, které vinou lidského hříchu „až dosud“ trpí vzdálením se od svého Stvořitele: „Víme přece, že všechno stvoření až dosud společně sténá a pracuje k porodu.“ (Řím 9,11)

Kristus stojí v Jordánu nahý anebo ve světlém rouchu, opásaném kolem beder. Je oblečen do *Adamovy nahoty*, a takto oděn, zjevuje světu toto své slavné rajske odění. Pravou rukou při tom žehná vodám a připravuje je, aby se staly *vodami křtu*, které posvěcuje svým ponořením (viz etymologie slova „křest“, která pochází z řeckého termínu βαπτίζω, což znamená „ponořit“). Nebylo třeba, aby se Kristus posvětil, neboť byl předvěčně čistý. Přijal Janův křest ve své pokoře a s úctou k lidské tradici. Při křtu v Jordánu nebyl posvěcen Pán, nýbrž byl to On, kdo svým ponořením posvětil vody a veškeré stvoření.

„Toto se stalo v Betabaře za Jordánem, kde Jan křtil. Druhého dne spatřil Jan Ježíše, jak přichází k němu, a řekl: Hle, Beránek Boží, který snímá hřích světa!“ (Jan 1,28-29)

Na některých ikonách je Pán zobrazen, jak stojí ve vodě na kamenné desce, kolem níž se nacházejí různí hadi, kteří odvracejí hlavu, aby z tohoto místa unikli. Tato scéna je inspirována žalmickým citátem: „Ty silou svou rozdělil jsi moře, a potřels hlavy draků ve vodách.“ (Žalm 74,13)

Kolem Pánova těla plavou v Jordánu také různé ryby. Na jedné z nich, obřích rozměrů, plave žena a stařec. Tato žena symbolizuje moře a stařec

řeku Jordán. Tento stařec ve svých rukou drží vědro, z něhož teče voda. Obě postavy jsou na ikonách zobrazovány opět s poukazem na žalmickou analogii: „To když vidělo moře, uteklo, Jordán nazpět se obrátil.“ (Žalm 114,3)

Z tradičních oslav svátku Bohozjevení ve Svaté zemi vychází také osobní svědectví pravoslavných křesťanů, z něhož se dozvídáme, že při posvěcení vod na řece Jordánu se řeka proudící směrem k Mrtvému moři začíná obracet a náhle mění svůj tok na opačnou stranu. Svatý Jan Zlatoústý vidí v tomto zpětném proudění řeky hlubokou alegorii s dávnými událostmi lidského pokolení. Řeka Jordán má dva hlavní prameny (Jor a Dan; současná geografie hovoří o třech pramenech pojmenovaných jako Hasbani, Banias a Dan). Ze soutoku těchto řek vzniká Jordán, který proudí do Mrtvého moře. Lidské pokolení také pocházelo ze

dvou předků, Adama a Evy. Po odpadnutí od Boží lásky se lidský rod vydal směrem k hříchu a duchovní smrti spojenými s Mrtvým mořem. Spasitel Kristus svým Vtělením osvobodil lidskou přirozenost od zotročení, záhuby a smrti, a dokonce i řeka Jordán se chtěla vrátit zpět (do Ráje), a nebýt pohlcena smrtí.

Kristus, jak je patrné z ikony Bohozjevení, osvětluje celý svět Světlem svého Božství, a tím jej zbavuje moci ďábla. Z nebe je slyšet hlas Boha Otce, který potvrzuje Kristovo Božství a vyjadřuje svoji přízeň k „milovanému Synu“. Duch Svatý v podobě holubice potvrzuje svědectví Otce a daruje všem věrným nepohnutelný základ naší víry. Je to právě Duch Svatý, který vede Krista k jeho veřejnému působení. „Při křtu Tvém v Jordáně, ó Pane, zjevila se Trojice, které se klaníme; neboť Otcův hlas svědectví vydal o tobě, nazýváje Tě milovaným Synem, a Duch v podobě holubice potvrdil pravdu tohoto slova. Ó Kristě, jenž ses zjevil jako Bůh a svět osvětlil, sláva Tobě!“ (tropar svátku)

Podle svatého Jana Damašského lze další analogii se stvořením světa a pozdější potopou hledat právě v holubici, která na některých ikonách drží v zobáčku olivovou ratolest jako znamení pokoje. Duch Svatý se při stvoření světa „vznášel nad vodami“ a přiváděl vše k životu. „Země pak byla nesličná a pustá, a tma byla nad propastí, a Duch Boží vznášel se nad vodami.“ (Gen 1,2) Stejně tak i „dnes“ se Duch Svatý vznáší nad Jordánem a působí obnovení světa a současně nové, duchovní stvoření.

Na levé straně ikony je zobrazen sv. Jan Křtitel, Předchůdce Páně, který se sklání s úctou před tváří Mesiáše. Pohlíží směrem k Duchu Svatému, který je zobrazen v podobě holubice. Pravou rukou se dotýká hlavy Krista, zatímco gestem své levé ruky představuje přímlyvu za celý svět. Jeho hlava je pokryta rozčuchanými vlasy a prořídłym vousem. Jeho výraz je přísný a vážný. Rouchem je mu oděv z velbloudí srsti a kožený pás okolo beder.

„V těch pak dnech přišel Jan Křtitel a kázal na poušti v zemi Judské, řka: Pokání čiňte, neboť přiblížilo se království nebeské. Totoť jest zajisté ten předpověděný od Izaiáše proroka, řkoucího: Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. Ten pak Jan měl roucho ze srstí velbloudových, a pás kožený okolo beder svých, a pokrm jeho byl kobyly a med lesní. Tedy vycházel k němu Jeruzalém a všechno Judstvo, i všechna okolní krajina Jordánská. A křtěni byli od něho v Jordáně, vyznávající hříchy své.“ (Mat 3,1-6)

„Sklonil jsi *jako člověk* hlavu pod ruku Předchůdce svého Jana, a rozdrtil tím hlavy hadů. Zjevil ses *jako Bůh* v řece Jordánu, a osvětlil tím veškerenstvo. Aby všichni slavili Tebe, Spasiteli, jako Osvětitel duší našich.“ (z večerní liturgie sv. Basila Velikého v den svátku Bohozjevení).

Na pravé straně ikony se nacházejí andělé a své do šatů zahalené ruce nabízejí Kristu, neboť jsou připraveni mu bez ustání sloužit. V tom jsou pro nás lidi vzorem hodným k následování. „A aj, andělé přistoupili a sloužili jemu.“ (Mat 4, 11)

Podle článku [Η Εικόνα των Αγίων Θεοφανείων](#) a dalších pramenů připravil Michal Dvořáček.

Letošní oslavy svátku Bohozjevení v naší farnosti

Již ve čtvrtek 18. ledna (5.1.), na svátek svatého mučedníka Theopempta, biskupa nikomédského, a proroka Micheáše, se po skončení liturgie v našem chrámu konalo první svěcení vody. V předvečer svátku bylo nejprve slouženo Velké povečeří s litíjí. V samotný den svátku byla sloužena slavnostní liturgie za přítomnosti početného zástupu věřících, kteří si tento den vzali volno z práce. Na jejím závěru bylo vykonáno velké svěcení vody, aby si věřící mohli svěcenou vodu odnést do svých domovů. Ti, kteří dopoledne přijít nemohli, se s ostatními účastnili již tradičního svěcení řeky Svratky v Brně Bystři u Kamenolomu, kde od 14 hod začal průvod s křížem a další obřad svěcení vody pod širým nebem, které bylo otevřeno všem přítomným svou přívětivostí a dobrým, slunečným počasím.

Při křtu vod, řek a pramenů v den svátku Bohozjevení se věřící modlí za „dar vykoupení a požehnání jordánského“, aby Hospodin učinil vody (a tudíž i veškerou přírodu) „pramenem neporušení“, „darem posvěcení“, „rozhřešením hříchů“ a „uzdravením neduhů“. V modlitbě k posvěcení se doslova říká, aby Bůh posvětil vodu a „naplnil ji silou andělskou, aby všem, kdo ji budou čerpat a přijímat, byla k očistění duše i těla, k uzdravení od vášní, k posvěcení domů a napomáhající každému užitečnému dílu“ (z posvěcujících modliteb). Tak velký je význam, ale i užitek svěcené vody a posvěcení, které při tomto obřadu věřící s vírou přijímají.

Někteří věřící, nedbajíce studeného zimního počasí a chladných vod řeky Svratky, ponořili po obřadu posvěcení svá těla do řeky a přijali požehnání od kněze. Ti nejodvážnější a nejrychlejší z nich se vrhli za vhozeným křížem, který vhazuje biskup anebo kněz doprostřed vod, aby je kříž svým ponořením posvětil.

Otec Jozef a otec Marek poté požehnali přítomným a popřáli, aby toto „jordánské požehnání“ zůstávalo ještě dlouho v srdcích všech přítomných a zachovalo všechny věřící ve zdraví a spasení „na mnohá a blahá léta“!

https://www.facebook.com/pg/SvatyVaclavBrno/photos/?tab=album&album_id=1593680467376191

Fotogalerie:

Oslavy svátku Bohozjevení (Pravoslavná farnost sv. Václava)

leden 2018

